

26/09/2022 KL. 05:00 | FORABONNENTER

For første gang: Tal på kontroversiel årsag til varmere klima

Internationale forskere sætter direkte procenter på, hvor stor en del af den globale opvarmning i Arktis skyldes det stigende antal mennesker. De opfordrer til at begrænse antallet af fødsler. Men emnet er kontroversielt.

[TILFØJ TIL LÆSELISTE](#)

Det stigende antal mennesker kobles nu direkte sammen med afsmeltningen af isen i Arktis. Foto: AP/The Canadian Press, Jonathan Hayward

LARS FROM

KLAUS DOHM

For første gang sættes der direkte tal på, hvor stor en del af klimaforandringerne skyldes, at mennesker får flere børn, lever længere og dermed øger befolkningstallet på Jorden.

Dermed tager klimaforskerne bag beregningerne for alvor hul på en diskussion, der hidtil har været særdeles kontroversiel. Så kontroversiel at en ekspert vurderer, at der i international politisk sammenhæng har været lagt »låg på den« på grund af »levn fra kolonitiden«.

80 pct. af opvarmningen i Arktis skyldes flere mennesker på kloden, konkluderer kontroversiel forskning

Klimaforandringerne er særligt tydelige i Arktis. Her er det en hvalfisker, der er på jagt i USA's nordligste by, Barrow i Alaska. Arkivfoto: Jacob Ehrbahn

INDBLIK

LARS FROM
KLAUS DOHM
lars.from@jp.dk
klaus.dohm@jp.dk

For første gang sættes der direkte tal på, hvor stor en del af klimaforandringerne skyldes, at mennesker får flere børn, lever længere og dermed øger befolkningstallet på Jorden.

Dermed tager klimaforskerne bag beregningerne for alvor hul på en diskussion, der hidtil har været særdeles kontroversiel. Så kontroversiel at en ekspert vurderer, at der i international politisk sammenhæng har været lagt »låg på den« på grund af »levn fra kolonitiden«.

Konkret konstaterer de to klimaforskere - professor Ola M. Johannessen, der er tilknyttet klimainstituttet Nansen Centeret i Bergen, og seniorforsker Elena Shalina, der både er tilknyttet Nansen Centeret og universitetet i St. Petersburg i Rusland - at der er en »perfekt« sammenhæng mellem befolkningstilvæksten på Jorden og de klimaforandringer, som kan måles i Arktis - klodens hotspot for opvarmning.

Derfor kommer man ikke udenom at fokusere meget mere på at få mennesker til at føde færre børn, hvis temperaturstigninger og vandstandsstigninger skal holdes nede, konkluderes det.

»Det er simpelthen befolkningstilvæksten,

Internationale forskere sætter direkte procenter på, hvor stor en del af den globale opvarmning i Arktis forårsages indblik af det stigende antal mennesker på Jorden, og opfordrer til en stærkere indsats for at begrænse antallet af fødsler. Men emnet er så kontroversielt, at det kan ribbe op i åbne sår fra kolonitiden, vurderer dansk ekspert.

der har skabt den globale opvarmning,« mener Ola M. Johannessen.

I studiet, der er fagfællebedømt og offentliggjort i det videnskabelige tidsskrift »Atmospheric and Oceanic Science Letters«, konstaterer forskerne, at 96 pct. af den årlige afsmeltning af is i Arktis kan forklares med det stigende antal mennesker.

80 pct. af den stigende lufttemperatur i Arktis nord for 70 grader kan ifølge de to forskere forklares med befolkningstilvæksten, mens resten skyldes naturlige ændringer i klimaet.

»I denne undersøgelse har vi direkte vist, ved at bruge Arktis som eksempel, at den menneskelige befolkning påvirker klimaet. Derfor er det meget vigtigt at forsøge at intensivere arbejdet med at begrænse befolkningstilvæksten i fremtiden ud over at reducere drivhusgasser,« skriver forskerne.

Milliarder af mennesker

Forskerne har undersøgt perioden fra 1963 til 2019, hvor befolkningstallet på kloden er gået fra 3,2 mia. mennesker i 1963 til 7,7 mia.

i 2019 - og 7,9 mia. i dag. I samme periode er havisen i Arktis skrumpet fra i gennemsnit at dække 13,9 mio. kvadratkilometer i 1963 til 10,5 mio. kvadratkilometer i 2019, mens gennemsnitstemperaturen er steget fra -14,6 grader celsius i 1963 til -11 grader i 2019.

Forskerne fortsætter på den baggrund med at konkludere, at det er »en formidabel udfordring for verdens befolkning«.

Overfor Jyllands-Posten uddyber Ola M. Johannessen:

»Vi har valgt isen i Arktis for at vise den direkte sammenhæng mellem befolkningstilvæksten og den globale opvarmning. Det har ingen andre tidligere vist. Vi kunne dog også have valgt at se på sammenhængen mellem befolkningstilvækst og temperatur eller vandstand.«

Ola M. Johannessen er bekymret over, at klimaforskerne næsten aldrig laver koblingen mellem befolkningstilvæksten og klimaforandringerne.

»Man taler kun om, at mængden af CO₂ i atmosfæren stiger, og at vi skal have mere fokus på vedvarende energi. Ingen taler om,

at man også er nødt til at gå ind og begrænse befolkningstilvæksten. Vi bør også have programmer til, hvordan vi kan reducere befolkningstilvæksten. Men det sker ikke, fordi det er et politisk hot tema. Det er også derfor, at befolkningstilvæksten ikke bliver nævnt særlig meget i rapporterne fra FN's klimapanel, IPCC,« siger Ola M. Johannessen.

Levn fra kolonitiden

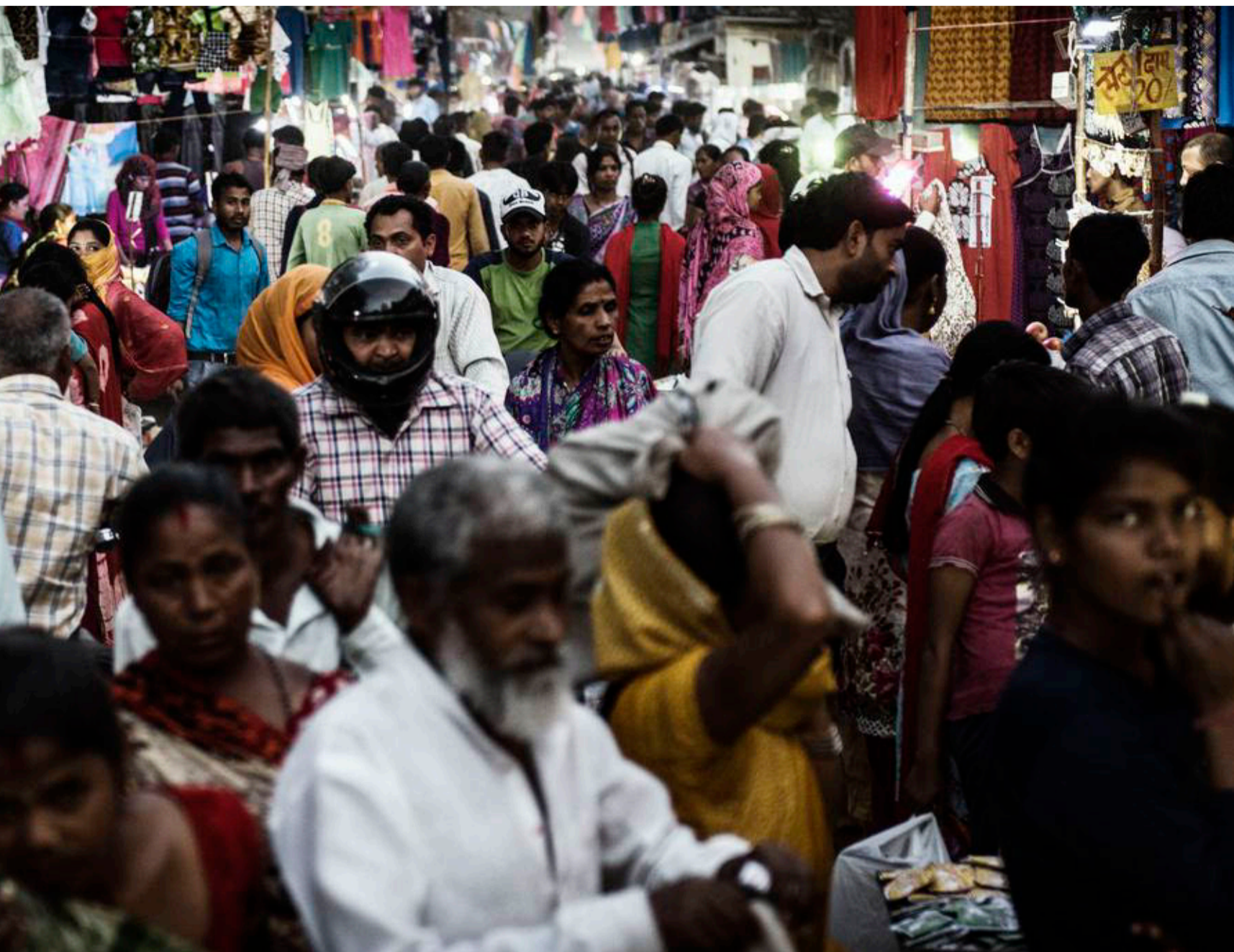
Stig Jensen, der er lektor ved Center for Afrikastudier ved Københavns Universitet, bekræfter, at diskussionen om befolkningstilvækst og klima er kontroversiel - især i mange af verdens fattigste lande.

»I forhold til Afrika har den hvide mand altid sagt, at man ikke skal have så mange børn, fordi det gør folk endnu mere fattige. Men folk her er rigtig trætte af hele tiden at blive fortalt, at de gør alting forkert. Uanset om det handler om menneskerettigheder, demokrati eller god regeringsførelse. Det har ført til rigtig mange skyttegrave,« siger han.

»Derfor prøver FN at lægge nogle af de diskussioner døde - som diskussionen om befolkningstilvækst og klimaforandringer. Det er et levn fra kolonitiden,« lyder det videre fra Stig Jensen.

For at illustrere udviklingen forskellige steder i verden peger Ola M. Johannessen bl.a. på et land som Bangladesh, der har haft programmer, hvor kvinder er gået fra døt til døt for at undervise andre kvinder i præventive midler. Det har betydet, at kvinder i Bangladesh (det tidligere Østpakistan) er gået fra at få knap syv børn til nu kun at få to.

I Pakistan (det tidligere Vestpakistan) har man ikke haft tilsvarende programmer - og

**JORDENS
BEFOLKNINGSTAL**

I 1959 rundede befolkningstallet på Jordan 3 mia.

I 1973 blev vi 4 mia.

I 1986 blev vi 5 mia.

I 1998 blev vi 6 mia.

I 2010 blev vi 7 mia.

I løbet af 2022 forventes befolkningstallet at runde 8 mia.

I 2050 forventes der at være 9,7 mia. mennesker på Jordan.

I 2100 forventes der at være 10,4 mia. mennesker. Til den tid er befolkningstallet begyndt at falde igen på grund af færre fødsler pr. kvinde.

Kilde: Our World in Data baseret på tal fra FN

Indien er godt på vej til at overhale Kina som verdens mest folkerige nation. Men fødselsraterne er faldende i landet.
Foto: Morten Lau-Nielsen

her er fødselstallet kun faldet fra knap syv til knap fire børn i gennemsnit pr. kvinde.

Ola M. Johannessen vil ikke direkte sætte navn på, hvilke lande der skal reducere deres befolkning.

»Jeg vil hellere komme med en opfordring til bedre uddannelse af kvinderne om brug af prævention. Men det vil især i mange udviklingslande kollidere med kulturen. F.eks. i et land som Indien, hvor mange børn også er en aldersforsikring, fordi pensionerne er meget dårlige,« siger Ola M. Johannessen, der også mener, at rige lande har en stor forpligtelse:

»Se f.eks. på, hvad der sker i USA med den nye abortlov. Paven og mange katolikker er imod abort, fordi de ikke er begejstrede for en tvungen begrænsning af befolkningsvæksten.«

Professor Sebastian Mernild, der er leder af Climate Cluster ved Syddansk Universitet, hælder til samme opfattelse:

»Jeg er enig i, at der, som det ses i studiet, er en pæn sammenhæng mellem befolkningsvæksten og stigningen i koncentrationen af drivhusgasser i atmosfæren. Når klodens befolkning stiger, forbruger vi også mere og udleder dermed også flere drivhusgasser,« siger Sebastian Mernild, der var én af hovedforfatterne på den seneste klimareport fra FN's klimapanel, IPCC.

»Men det er politisk meget følsomt. Spørgsmålet er bl.a., hvem der så skal begrænse deres befolkning mest. Derfor er det sjældent, vi diskuterer befolkningsvækst.«

Indtil nu har klimavidenskaben især set på sammenhængen mellem den globale temperaturstigning og koncentrationen af

drivhusgasser i atmosfæren. Eksempelvis i den stribe af klimareporter, der gennem årene er kommet fra FN.

I dag udledes der på globalt plan ca. 40 gigaton CO₂ om året, hvoraf 25 pct. bliver absorberet af havet og 25 pct. af landjorden. Resten ophobes i atmosfæren, hvilket fører til en drivhuseffekt, der igen får temperaturen til at stige, fordi varmen har sværere ved at slippe ud i rummet.

Denne koncentration opgøres i ppm (dele pr. million), og i dag er der en koncentration på 410 ppm i atmosfæren. Hvis klodens temperaturstigning skal holdes på de maksimale 2,0 grader, som man aftalte i Paris-aftalen i 2015, må CO₂-koncentrationen ikke overstige 450 ppm i 2060.

Men koncentrationen er steget og stiger fortsat langt hurtigere end krævet. Før den industrielle revolution omkring 1850 lå koncentrationen på ca. 285 ppm. Dengang var der godt 1,2 mia. mennesker på Jordan.

Ændret perspektiv

I det nye studie ændrer forskerne perspektivet og erstatter koncentrationen af CO₂ med befolkningsvæksten som fokuspunkt og ser på befolkningsvækstens sammenhæng mellem den årlige isudbredelse samt lufttemperatur og befolkningsvæksten i perioden 1963 til 2019.

Ola M. Johannessen understreger, at der skal mange tiltag i gang for at holde temperaturstigningen nede, hvis man skal undgå,

at verdens befolkning får en lavere levestandard sammenlignet med i dag.

»Selvfølgelig er det af stor betydning, at udledningerne reduceres, og at verden satser på grønne løsninger med indføring af vedvarende energi. Vi må også ændre vores levestandard særligt i de industrielle lande, men jeg mener, at det også er vigtigt at prøve at reducere befolkningsvæksten i fremtiden. Det vil antageligt kræve mindre brug af energi og andre ressourcer,« mener Ola M. Johannessen.

Når forskernes budskab bliver opfattet som kontroversielt, skyldes det, at verdens befolkning især vokser i de fattigste egne af verden. Her er der ikke tradition for, at det falder i god jord, hvis Vestens gamle kolonimagter forsøger at

blande sig i, hvor mange børn der må fødes i de tidligere kolonier i f.eks. Afrika og Asien.

Samtidig udleder en person fra Vesten langt mere CO₂ end en person fra f.eks. Nigeria eller Pakistan. Ifølge verdenskortet Globalis, som FN-forbundet står bag, udleder hver dansker årligt omkring 5 ton CO₂, en pakistaner udleder 0,9 ton, mens en nigerianer udleder 0,6 ton. Dette regnestykke kan dog laves på mange måder, og andre vurderer, at en danskers udledning er en hel del højere.

Netop den langt større udledning pr. person i de rige lande i forhold til de fattige lande er et af de helt store kritikpunkter, når

verdens lande forsøger at blive enige om, hvordan man får nedbragt de globale udledninger. Her hævder de fattigste lande gang på gang, at diskussionen er uretfærdig, fordi det efter deres opfattelse er de rige lande, der er ansvarlige for næsten alle de drivhusgasser, der allerede er udledt.

Vækst i otte lande

I en rapport i juli i år redegjorde FN for, at halvdelen af Jordens befolkningsvækst frem mod 2050 vil komme fra otte lande - Den Demokratiske Republik Congo, Egypten, Etiopien, Indien, Nigeria, Pakistan, Filippinerne og Tanzania - der ventes at vokse med sammenlagt 850 millioner mennesker.

I denne rapport forventes det, at verden passerer 8 mia. mennesker i november i år. 9,7 mia. i 2050. Og 10,4 mia. i 2100.

Sebastian Mernild bekræfter, at diskussionen om befolkningsvækstens indflydelse på klimaforandringer har trange vilkår i de politiske forhandlinger på de årligt tilbagevendende klimatopmøder, hvor alle verdens lande deltager.

»Jeg har i hvert fald til dato ikke hørt det omtalt i de store brede vendinger. Men hvis vi skal i mål med at håndtere klimakrisen, skal vi vende alle sten,« siger han.

Klimaforskerne har med udgangspunkt i befolkningsfremskrivninger også set på, hvordan klimaudviklingen vil blive frem mod 2100 med et befolkningstal på 10 mia. mennesker.

De konkluderer, at den årlige isudbredelse i Arktis vil falde yderligere til 8,7 mio. kvadratkilometer, mens temperaturen vil stige med yderligere 3,3 grader celcius.

”

Det er simpelthen befolkningsvæksten, der har skabt den globale opvarmning.

OLA M. JOHANNESSEN, PROFESSOR, NANSSEN CENTERET, NORGE